

LA LLEI D'EDUCACIÓ DE LES ILLES BALEARS

Mar Ferragut Rámiz

Andrés Nadal Cristobal

Lluís Ballester Brage

RESUM

El Govern de les Illes Balears fa seu el repte social d'assumir l'educació com a eix central d'una societat complexa. La Llei d'educació de les Illes Balears ha estat precedida d'un ampli, encara que difícil, consens social i polític expressat en diversos documents i iniciatives per l'educació. Al llarg dels darrers anys s'ha posat de manifest la ferma voluntat de la societat balear d'assolir un ordenament del sistema educatiu que, en allò que és substancial, tingui voluntat de permanència i es mantingui al marge dels debats polítics conjunturals. El debat per la llengua i sobre l'estructuració del sistema introdueix incertesa, però, tot i això, les aportacions indubtables de la Llei, com la garantia pressupostària per mantenir un sistema equilibrat, la reducció de ràtios, la voluntat inclusiva, la política decidida a favor de la participació de la comunitat educativa i moltes altres aportacions acabaran aconseguint el reconeixement que mereixen.

La Llei d'educació neix amb diverses finalitats, que es presentaran extensament a continuació: (1) preservar l'equitat del sistema educatiu des d'una perspectiva inclusiva i participativa; (2) incorporar-hi les millors disposicions legislatives desenvolupades a l'àmbit europeu al segle XXI; (3) actualitzar la normativa vigent al sistema educatiu de les Illes Balears mitjançant un important exercici d'autonomia política i legal; (4) assegurar un sistema educatiu estable sustentat sobre un ampli consens social i sostenible des del punt de vista financer.

RESUMEN

El Gobierno de las Islas Baleares hace suyo el reto social de asumir la educación como eje central de una sociedad compleja. La Ley de Educación de las Islas Baleares ha sido precedida de un amplio, aunque difícil, consenso social y político expresado en varios documentos e iniciativas por la educación. A lo largo de los últimos años se ha puesto de manifiesto la firme voluntad de la sociedad balear de lograr un ordenamiento del sistema educativo que, en lo sustancial, tenga voluntad de permanencia y se mantenga al margen de los debates políticos coyunturales. El debate por la lengua y sobre la estructuración del sistema introduce incertidumbre. Sin embargo, las aportaciones indudables de la ley, como la garantía presupuestaria para mantener un sistema equilibrado, la reducción de ratios, la voluntad inclusiva, la política decidida a favor de la participación de la comunidad educativa y otras muchas aportaciones acabarán consiguiendo el reconocimiento que merecen.

La Ley de Educación nace con diversas finalidades, que se presentarán extensamente a continuación: (1) preservar la equidad del sistema educativo desde una perspectiva inclusiva y participativa; (2) incorporar las mejores disposiciones legislativas desarrolladas en el ámbito europeo en el siglo XXI; (3) actualizar la normativa vigente en el sistema educativo de las Islas Baleares mediante un importante ejercicio de autonomía política y legal; (4) asegurar un sistema educativo estable apoyado sobre un amplio consenso social y sostenible desde el punto de vista financiero.

INTRODUCCIÓ

L'Estatut d'autonomia de les Illes Balears (Llei orgànica 1/2007, de 28 de febrer) estableix a l'article 23.2 que la Comunitat Autònoma té la competència per fer el desplegament legislatiu i l'execució de l'ensenyament en tota la seva extensió, nivells i graus, modalitats i especialitats.

Des de l'1 de novembre de 1996, en virtut del Reial decret 2243/1996, de 18 d'octubre, la Comunitat Autònoma de les Illes Balears està al càrrec de la gestió educativa universitària i des de l'1 de gener de 1998, en virtut del Reial decret 1876/1997, també ha gestionat l'educació no universitària.

Aquests vint anys de gestió han preparat el sistema educatiu de les Illes Balears i el Govern autonòmic per plantejar-se la redacció i l'aprovació del marc legislatiu que empara, d'acord amb la seva autonomia, l'estructura educativa no universitària; així, el 8 de març es va aprovar la Llei 1/2022, d'educació de les Illes Balears (*Butlletí Oficial de les Illes Balears* de 17 de març; BOE 136, de 8 de juny).

Amb les Illes Balears, ja són nou les comunitats autònomes que disposen de les seves pròpies lleis d'educació (País Basc, 1993; Andalusia, 2007; Catalunya, 2009; Cantàbria, 2008; Castella-la Manxa, 2010; Extremadura, 2011; Canàries, 2014, i Comunitat de Madrid, 2022), per tal de donar resposta a les necessitats i desenvolupar un model educatiu propi.

Són moltes les singularitats i els reptes tant educatius com socials que presenta la comunitat balear: canvi de model econòmic, conservació de l'entorn tant natural com a cultural, elevat índex d'abandonament escolar, creixement continu de la població en general i, per tant, de la població escolar... Aquesta llei pretén dissenyar un marc general i integral perquè el sistema educatiu sàpiga donar resposta a aquests reptes, a més de cercar certa estabilitat per al sistema educatiu. D'aquesta manera, s'expliquen i justifiquen els motius de l'aprovació de la Llei 1/2022, d'educació de les Illes Balears.

Darrere aquesta norma hi ha moltes hores de feina, moltes reunions i molt d'interès a arribar a un consens ampli, tant al si de la comunitat educativa com entre els partits polítics (en ambdós àmbits finalment s'ha aconseguit un grau d'acord considerable, encara que no al 100 per cent, com veurem més endavant). Per cercar els orígens d'aquesta llei hem de mirar més de sis anys enrere: el 2016 la plataforma social Illes per un Pacte va presentar una proposta en la qual ja feia anys que treballaven diferents entitats del sector educatiu. Cal recordar que aquesta plataforma es constituí durant el Govern de José Ramón Bauzá (en aquell moment, membre del PP), una legislatura marcada pel rebuig que varen generar, en la comunitat educativa i també socialment, el seu projecte de trilingüisme (TIL) i les retallades, un rebuig que va generar una mobilització i contestació social mai vista a les Illes. El 2016 el nou Govern conformat pel PSOE i MÉS amb suport extern de Podem assumí el text d'Illes per un Pacte com a base per a la seva

política educativa i per confeccionar una Llei autonòmica. En aquell moment el document d'Illes per un Pacte inicià un profund debat polític i públic amb la participació activa de la Comissió d'Educació del Parlament, el Consell Escolar de les Illes Balears, la Mesa Sectorial d'Educació o el Consell Econòmic i Social. A més, durant el procés de negociació i confecció de la Llei, s'han tractat i incorporat més de 200 esmenes presentades per més de 40 entitats socials.

1. ENFOCAMENT DE LA LLEI

Aquesta Llei educativa té la intenció de superar el partidisme i la inestabilitat per esdevenir una eina amb projecció de futur i estabilitat legislativa, tan necessària en educació. Per aconseguir-ho, a més de les hores de negociacions i els canvis introduïts cercant suports, la Conselleria d'Educació i Formació Professional liderada per Martí March assegura haver dissenyat una Llei que blindi un marc general i una sèrie de qüestions que consideren essencials, però que és flexible en altres punts, la qual cosa permetrà als altres partits que puguin governar, en el futur, modificar aquests aspectes segons la seva política educativa. A més, encara han de sortir endavant molts de decrets que regularan determinades qüestions recollides a la Llei, decrets que han de ser negociats amb els corresponents actors de la comunitat educativa (els plans de l'actual equip de la Conselleria d'Educació són poder treure endavant abans que acabi la legislatura els següents decrets, basats en la nova Llei: d'inspecció educativa; de transport escolar; d'educació inclusiva; de perfil de places; de meses de participació; de direccions territorials; de reglament d'organització de centres i de l'ensenyament concertat). A les disposicions, la Llei concreta una sèrie de terminis màxims per treure endavant diferents compromisos. La Llei ve acompanyada d'una memòria econòmica i, per això, també s'ha fet feina amb la Conselleria d'Hisenda.

La nova normativa marca nous camins que s'han de seguir i desenvolupar, però sobretot fixa i reforça línies d'acció ja començades per l'actual equip de la Conselleria d'Educació i Formació Professional (com la consolidació d'una sèrie d'òrgans de participació dels actors de la comunitat educativa, ja constituïts els darrers anys, o l'impuls als centres públics amb oferta des d'infantil fins a ESO, els CEIPIESO, per esmentar-ne només dos exemples). El text també es mostra en concordança amb l'esperit de la nova Llei estatal, la LOMLOE, en aspectes com l'ensenyament competencial. De fet, la Conselleria d'Educació no ha tirat endavant la Llei autonòmica fins a saber quins eren els plantejaments de la Llei estatal.

Precisament, l'aprovació dels currículums de la LOMLOE i la seva arribada el curs 2022-2023 a la realitat educativa balear han fet que als centres educatius l'aprovació de la Llei autonòmica, que no suposa cap canvi concret i d'impacte de manera imminent, hagi passat més desapercebuda, ja que en el moment d'aprovar-se la Llei autonòmica els docents i els directors estaven en ple procés d'adaptació a la nova Llei estatal.

En el títol sisè es completa clarament l'enfocament pedagògic general i es presenten els elements pedagògics específics del model educatiu propi de les Illes Balears.

2. ESTRUCTURA DE LA LLEI

La llei s'estructura en un títol preliminar i nou títols específics (cada títol està dividit en capítols). A més, es presenten disset disposicions addicionals, tres disposicions transitòries, una disposició derogatòria i onze disposicions finals.

Al títol preliminar es descriuen els principis de la llei i observem el seu objectiu i els principis generals, en què es veu la intenció de fer una educació per a tothom i de qualitat tenint com a referent la Convenció sobre els Drets de l'Infant i la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat, aprovades per les Nacions Unides. Aquests principis conjuguen les llibertats i les necessitats individuals amb les necessitats socials, culturals, mediambientals, socials i d'identitat de la comunitat de les Illes Balears.

Es presenta el dret universal de l'educació, i per garantir-lo en condicions de dret correspon a totes les institucions (locals, insulars i autonòmiques) promoure xarxes de serveis de salut, socials i comunitaris.

Respecte als principis pedagògics i organitzatius, es veu la intencionalitat d'una educació competencial, moderna i compartida per tota la comunitat en un context de centres amb un grau elevat d'autonomia, tot en línia amb l'esperit de la LOMLOE.

Als nou títols següents s'afronten els temes següents: estructura del sistema educatiu; col·laboració amb altres administracions; participació; centres educatius; personal docent; currículums educatius; escolarització; finançament i avaluació. A les disposicions s'han afegit els compromisos de la Conselleria d'Educació i Formació Professional.

3. ESTRUCTURA DEL SISTEMA EDUCATIU DE LES ILLES BALEARS

Al títol primer es descriu l'estructura del sistema educatiu de les Illes Balears, que és òbviament la mateixa que en la resta de l'Estat, a més de la incorporació de la formació professional de grau bàsic com a part dels ensenyaments obligatoris, cosa que palesa la intenció de la llei d'oferir diferents camins per adquirir el graduat en educació secundària obligatòria.

L'educació infantil es presenta com una única etapa educativa amb dos cicles de tres anys. Per dur endavant aquest cicle es constituirà una xarxa pública (amb la col·laboració dels consells insulars i els ajuntaments) i complementària (de caire

privat), per aconseguir l'objectiu d'universalitzar aquests aprenentatges i fer-los gradualment gratuïts per garantir que sigui una educació equitativa i de qualitat.

L'impuls de l'educació infantil de 0 a 3 anys és una de les fites més ambicioses i originals d'aquesta llei. Per tal de possibilitar la implantació d'aquest cicle educatiu, s'habilita entitats insulars i municipals per instaurar-lo a les illes i els municipis.

L'educació primària i l'educació secundària obligatòria també tenen una orientació competencial i inclusiva, que vol formar "ciutadans actius", per a la qual cosa es dota aquesta etapa de recursos i estructures que respectin el desenvolupament i el ritme de cada alumne.

Un aspecte al qual es dona molta importància en aquestes etapes i en tot el desplegament de la Llei d'educació de les Illes Balears és l'atenció a la diversitat. Es pot dir que aquest és un tret que defineix transversalment tot l'articulat. La resposta individualitzada a les necessitats educatives dels alumnes tant pel que fa a aspectes personals com socials, econòmics o relacionals és present en totes les etapes educatives i vertebrada actuacions tant individuals com organitzatives. Pedagògicament, s'aposta per un model d'atenció a la diversitat basat en el disseny universal de l'aprenentatge (DUA), sense oblidar altres intervencions i organitzacions de resposta educativa més individualitzades i especialitzades quan l'alumne ho requereixi. Els centres d'educació secundària, en el marc de la seva autonomia, tenen la possibilitat d'adoptar organitzacions curriculars que permetin adaptar-se més a les necessitats pròpies dels alumnes.

Una altra característica que es defineix per a l'educació secundària obligatòria és que ha de garantir una orientació educativa, psicopedagògica, professional i acadèmica que asseguri el major desenvolupament de l'alumnat.

Respecte a l'avaluació d'ambdues etapes, es planteja com una tasca global de tota l'etapa, amb una visió de millora contínua, integral i competencial, en què la reproducció d'aprenentatges memorístics queda emmarcada en un aprenentatge competent que s'ha d'observar per als diferents productes o competències adquirides. L'adquisició de competències i l'assoliment dels objectius de l'etapa han de permetre l'èxit en un nivell superior o una nova etapa. La Llei fa molt d'esment de la millora de la transició dels estudiants de primària a secundària i cerca més coordinació entre els responsables de cada etapa.

La repetició de curs apareix com una resposta educativa extraordinària, basada en criteris de millora. S'han de proposar plans específics per a l'alumne repetidor o per a l'alumnat que ha de repetir assignatures pendents de l'any anterior a educació secundària.

El batxillerat es planteja com una etapa de dos anys amb quatre modalitats: d'Humanitats i Ciències Socials, de Ciències i Tecnologia, Batxillerat General i

Batxillerat d'Arts. En el desenvolupament curricular posterior, el Batxillerat d'Arts es divideix en dos àmbits diferents: Musical i Arts Plàstiques.

Igual que les etapes anteriors, per a aquesta es preveu una visió competencial i es permeten adaptacions metodològiques de l'aprenentatge per desenvolupar l'atenció als alumnes amb necessitats específiques de suport (NESE). L'avaluació, diferenciada per matèries, permet excepcionalment la titulació amb una matèria no superada en la convocatòria extraordinària, sempre que l'alumne hagi complert certs requisits que volen assegurar la feina i la implicació de l'alumnat en la matèria no superada.

Respecte a la formació professional (FP), s'especifica que pretén la capacitació per al desenvolupament de les diferents professions, l'accés al mercat laboral, així com la participació activa en la vida social, cultural i econòmica.

L'FP en el sistema educatiu s'ha d'entendre com una part que es complementa amb l'FP per a l'ocupació. En la primera s'aconsegueixen títols d'FP i en la segona, certificats de professionalitat. Tot i això, s'assegura la transferibilitat d'un tipus d'estudis a l'altre. Tradicionalment, l'FP per a l'ocupació era competència de la Conselleria de Treball, però la part dels certificats de professionalitat ja fa anys que depèn d'Educació, i aquesta llei consolida aquest reconeixement de competències aportant unitat de criteri a la política de formació.

L'FP en el sistema educatiu ha d'incloure ensenyaments per a l'ocupació i ensenyaments orientats a la formació permanent a les empreses.

L'FP inicial, pròpia del sistema educatiu, comprèn tres nivells: l'FP bàsica (que ha de contribuir a la capacitació professional i a l'adquisició dels objectius de l'educació secundària obligatòria), els cicles d'FP de grau mitjà i els cicles d'FP de grau superior.

La Llei marca que s'ha de d'assegurar la major quantitat d'oferta educativa equitativa i suficient per illes amb la col·laboració d'agents educatius, econòmics i socials. L'oferta d'FP ha de permetre, diu el text, la major accessibilitat i, per això, es preveuen la modalitat presencial, la semipresencial i la modalitat a distància.

A més, es promou l'FP dual com a model mixt que inclou la formació i la formalització d'un contracte laboral. Per això, s'ha de promoure la signatura de convenis entre diferents agents econòmics i socials.

Igual que les altres etapes educatives, la normativa també presenta un article que preveu la flexibilització de l'FP per tal de poder donar resposta a les diferents necessitats personals, en donar espai fins i tot a cicles específics per a persones amb NESE. També es possibilita la realització de proves específiques d'accés a l'FP així com proves lliures per a l'adquisició dels títols de tècnic i tècnic de grau superior.

Respecte a les instal·lacions i els equipaments docents, la normativa preveu que, a més dels centres d'ESO i les escoles d'adults autoritzades, siguin els centres integrats d'FP els que hagin d'impartir aquests ensenyaments. Aquests centres tenen una participació directa de les organitzacions empresarial i sindicals.

També es preveu, juntament amb l'Administració general de l'Estat, la implantació de centres de referència nacional especialitzats en diferents sectors productius per desenvolupar la innovació i l'experimentació en matèries d'FP.

L'orientació acadèmica i professional s'ha de garantir en tot el sistema d'FP, així com l'accessibilitat de tota la població al sistema. Aquesta orientació l'han de garantir els mateixos departaments dels centres educatius, els centres integrats d'FP o els centres d'adults; tots aquests esdevenen part de la Xarxa d'Ocupació de les Illes Balears. Es dona una importància rellevant a establir canals de col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears i amb altres universitats (tot i que amb menor grau) i també es destaca la necessitat que hi hagi una dotació suficient d'infraestructures educatives que permetin la qualitat i la innovació en aquest tipus d'ensenyaments.

Es presenta i consolida jurídicament l'Institut de Qualificacions Professionals de les Illes Balears (IQPIB) com a organisme regulador de l'avaluació, el reconeixement i l'acreditació de les competències professionals adquirides en entorns professionals o vies no formals o informals de formació.

Respecte a l'educació de persones adultes, es presenta com un conjunt d'accions formatives de segona oportunitat. S'estructuren en estudis que tenen com a finalitat l'adquisició de titulacions oficials no universitàries i altres de més relacionats amb estudis no formals, en què es poden cursar estudis per preparar proves lliures oficials o la capacitació social i lingüística de persones nouvingudes a la nostra comunitat autònoma. Quant a l'edat d'accés, òbviament, està reservada a majors de 18 anys, amb excepcions concretes. L'educació permanent d'adults es pot donar en centres específics de persones adultes, centres educatius d'altres nivells, centres penitenciaris o punts d'informació prèviament autoritzats.

Respecte als ensenyaments de règim especial, la Llei especifica els següents:

1. Els ensenyaments d'idiomes reglats que s'imparteixen en les escoles d'idiomes que tenen com a finalitat l'obtenció de certificats homologats, d'acord amb el Marc europeu comú de referència per a les llengües, tot i que també es poden donar en modalitats no presencial i semipresencial.
2. Els ensenyaments artístics encaminats a facilitar la formació artística de qualitat i professionalitzadora: la música i la dansa, les arts plàstiques i el disseny, l'art dramàtic, i la conservació i restauració de béns culturals. Aquests ensenyaments estan classificats en ensenyaments elementals de música i dansa i ensenyaments artístics superiors (de música i dansa, així com el grau mitjà i superior d'Arts Plàstiques i Disseny).

Els ensenyaments artístics s'imparteixen en escoles d'art, conservatoris, centres especialitzats i d'altres centres públics i privats.

3. Els ensenyaments esportius que capaciten per desenvolupar una activitat professional en el camp de l'activitat física i l'esport, organitzats en diferents modalitats i especialitats esportives estructurades en grau mitjà i grau superior, de manera que els alumnes que assolixen cada una d'aquestes modalitats reben el títol de tècnic esportiu i el de tècnic esportiu superior, respectivament.

Pel que fa a l'estructura territorial del sistema, el títol vuitè de la Llei parla de l'organització territorial de l'Administració educativa, amb una aposta clara per la descentralització operativa, amb tasques de coordinació i interlocució per apropar l'Administració educativa a la singularitat de cada illa.

A aquests efectes es creen dues direccions territorials: una a Menorca i una altra a Eivissa i Formentera, i es pot crear una unitat delegada a l'àmbit territorial de Formentera amb les funcions de coordinació i col·laboració amb el Consell Insular de Formentera per assegurar l'equitat de l'illa amb la resta de la Comunitat, a més d'assegurar una oferta formativa adaptada al teixit productiu a la formació professional.

4. COORDINACIÓ ADMINISTRATIVA I INSTITUCIONAL

El títol segon planteja la col·laboració amb la Universitat de les Illes Balears (UIB) i les administracions públiques. La Llei reconeix la Universitat com una entitat que pot contribuir a la millora del sistema educatiu de les Illes Balears en diferents aspectes i àmbits, dels qual destaquem la formació inicial i permanent dels docents, la competència lingüística i comunicativa per a l'exercici de la tasca docent, així com l'activitat acadèmica en llengües estrangeres. També planteja la col·laboració per millorar l'FP i els ensenyaments de règim especial, així com la formació de persones grans. Potencia també la incorporació del professorat dels cossos docents als diferents departaments de la Universitat per fomentar la millora de la qualitat educativa. Es vol valorar la recerca feta per la UIB en l'àmbit de l'educació des de l'IRIE (Institut de Recerca i Investigació Educativa) i treure'n profit pràctic i es preveu la signatura d'un conveni perquè la Conselleria doni punts als docents que facin investigació en aquesta línia.

D'altra banda, també planteja la col·laboració i la cooperació amb altres administracions públiques, com els ajuntaments i els consells insulars. D'aquest apartat, en destaquem dues novetats, començant per l'obligació dels ajuntaments de donar solars al Govern per construir-hi centres educatius. El segon gran canvi aposta per la descentralització de l'educació, sobretot en allò que fa referència a la gestió i la dotació d'infraestructures. Així, la idea és delegar competències en les direccions territorials d'Eivissa i Menorca per a accions com el disseny de les

rutes escolars o el mapa de zones escolars. Per això, és dotarà aquestes direccions territorials d'un pressupost i una estructura extra, segons un decret desplegat arran de la Llei.

5. PARTICIPACIÓ DE LA COMUNITAT EDUCATIVA

El títol tercer es refereix a la participació de la comunitat educativa per tal de propiciar i garantir la màxima implicació de tota la comunitat educativa en els processos educatius per garantir-ne la qualitat, la millora i la innovació. Entén com a comunitat educativa totes les persones i les institucions que intervenen en els processos educatius.

Es descriuen primerament els drets i els deures dels alumnes, sobre els quals, com tota la normativa, fa especial esment del dret a una educació de qualitat, equitativa i universal. Quant als deures dels alumnes, els fa col·laboradors responsables en l'aprenentatge, ja que són ells els que han de comprometre's en l'aprenentatge i l'estudi, a més de crear un clima de centre que propiciï l'aprenentatge i la convivència positiva de centre.

Pel que fa a les famílies, també es presenten els seus drets i deures o responsabilitats envers l'educació dels seus fills. Per poder exercir aquest dret a l'educació planteja que l'Administració educativa ha de promoure programes de participació, formació i suport a les famílies, donant suport econòmic a les associacions, les federacions i les confederacions familiars perquè també els desenvolupin. La Llei no detalla cap acció concreta per fomentar la participació voluntària de les famílies a les aules ni preveu la conciliació amb l'horari laboral per tal de poder donar suport a aquestes accions d'aula oberta.

També s'estableix l'obligació de les administracions públiques de promoure les activitats extraescolars com a complement educatiu i n'explicita dues mesures: d'una banda, donar suport econòmic per dur-les a terme i, de l'altra, facilitar l'obertura dels centres educatius en horari no lectiu perquè diferents entitats puguin organitzar i oferir aquestes activitats en benefici de la comunitat educativa.

Un altre membre de la comunitat educativa és el personal docent, a qui dona la consideració d'autoritat pública, d'acord amb la normativa bàsica. Indica que la Conselleria ha d'implementar mesures per a la millora professional, personal i salarial, així com un major reconeixement social i prestigi del desenvolupament de la funció docent.

Es presenten altres professionals educatius no docents que poden desenvolupar programes psicopedagògics i socials. Fa especial esment dels auxiliars tècnics educatius i dels educadors socials que intervenen en els centres públics.

Complementen la comunitat educativa el personal d'administració i serveis dels centres públics i els voluntaris educatius, a qui dona la funció de fer programes de reforç i millora complementaris i extraescolars, però mai suplint treball ordinari.

Aquest títol descriu les formes de participació que té la comunitat educativa, amb la intenció clara que tots els membres (alumnes, famílies, sindicats, directors, docents, sector concertat) tinguin els seus òrgans de representació i els seus canals de participació. Tots els òrgans de participació que descriu la Llei ja existien i ja s'havien convocat en el moment d'aprovar la norma, amb l'excepció de la Mesa de l'Alumnat i la Mesa de Docents.

La representació dels alumnes es pot donar tant directament com a través dels seus representants. Són òrgans de representació dels alumnes tant la Junta de Delegats del centre com les associacions d'alumnes. La Mesa de l'Alumnat, que encara no s'ha constituït, serà l'òrgan de participació de l'alumnat no universitari en les qüestions que l'afectin i estarà constituïda per les associacions representatives d'alumnes legalment establertes.

D'altra banda, les famílies poden i tenen dret a participar també personalment en el procés educatiu dels seus fills, així com a través de representants, com les associacions de pares (pròpies d'un centre), les federacions i les confederacions de pares. En aquest cas, la Mesa de Diàleg Permanent amb les Famílies de l'Alumnat és l'òrgan de participació de les famílies.

La Mesa Sectorial d'Educació té com a competència la negociació col·lectiva dels aspectes que afectin directament o indirecta les condicions sociolaborals dels funcionaris docents i és l'única competent per negociar aquests aspectes. Formen part d'aquesta Mesa Sectorial la Conselleria competent, així com els representants sindicals que han aconseguit més d'un 10 per cent de representació en les eleccions de personal docent no universitari.

Els òrgans de representació del personal docent públic són les juntes de personal docent no universitari de cada una de les illes.

La Mesa de l'Ensenyament Privat Concertat és l'òrgan de negociació entre la Conselleria i les entitats representatives del sector: els sindicats representants dels treballadors i les organitzacions patronals i de titularitat o cooperatives representatives. En el moment de l'aprovació de la Llei, queda pendent l'elaboració d'un reglament que en desenvolupi el funcionament.

La Mesa dels Docents, d'altra banda, serà un òrgan de participació i assessorament en aspectes de caire pedagògic, curricular i didàctic. A més de les associacions de docents, també podran participar en aquesta Mesa els col·legis professionals que tinguin competència en el procés educatiu (com l'Associació de Docents d'Eivissa o el Col·legi Oficial de Pedagogia i Psicopedagogia de les Illes Balears o, si algun dia arriba a crear-se, el futur Col·legi de Docents, per exemple). Aquesta

mesa no s'ha constituït mai i requerirà l'aprovació d'un decret que en reguli el funcionament.

S'estableix també una Mesa de Diàleg Permanent amb els Directors i les Associacions de Directors, per propiciar la millora dels processos educatius, el model de la funció directiva i els centres educatius, tant privats com concertats. La Conselleria donarà suport a les associacions de directors. Queda pendent l'elaboració d'un reglament.

La Mesa de Diàleg Permanent amb les Famílies d'Alumnes queda fixada com l'òrgan de participació i assessorament de les associacions de famílies de l'alumnat representades en federacions i confederacions, i l'objectiu és esdevenir un òrgan de participació, consulta i assessorament de les famílies en les qüestions que afectin els seus fills.

Els diversos consells escolars són els òrgans en què s'articula la participació de la comunitat educativa. El consell escolar de centre és l'òrgan màxim de decisió del centre i, entre d'altres, té la funció d'aprovar el projecte educatiu de centre (PEC), així com participar en la selecció i la destitució del director del centre. En els centres integrats d'FP aquestes funcions les té el consell social. La composició i els processos de selecció de membres del consell escolar i el seu funcionament queden determinats pel reglament de funcionament de centre (norma que properament serà renovada per l'Administració educativa).

El Consell Escolar de les Illes Balears (CEIB) es manté com el principal òrgan de representació de la comunitat educativa d'àmbit autonòmic. S'hi introdueixen canvis en el sistema per triar-ne el director i es preveu l'aprovació d'un decret per establir les indemnitzacions dels seus membres.

Des del punt de vista municipal, els consells escolars municipals seran els òrgans de participació i consulta de la comunitat educativa d'un municipi en concret. El reglament d'aquests òrgans n'establirà la composició, estructura, competències i funcionament.

Els consells escolars insulars, per la seva banda, seran l'òrgan de participació i consulta de la comunitat educativa a cada illa. Cada consell insular ha d'establir un reglament d'aquest òrgan que en fixarà la composició, estructura, competències i funcionament.

Els centres privats concertats també tindran el seu consell escolar, amb les competències, els membres i els processos de selecció que estableix el reglament de funcionament de centre.

S'especifica que tant els consells escolars dels centres públics com els dels concertats han de tenir un membre que fomenti la igualtat entre homes i dones i la prevenció de la violència de gènere. Tot i la realitat actual, es creu que una

norma amb intenció de durar molts d'anys hauria d'obrir la possibilitat que aquest membre del consell escolar impulsi mesures que fomentin la prevenció de qualsevol tipus de violència, en què òbviament quedi reflectida la violència contra la dona i la derivada de la no-igualtat entre homes i dones.

6. EL PERSONAL DOCENT

El títol quart estableix la funció pública docent a la Comunitat Autònoma de les Illes Balears. Primerament, presenta les característiques de la funció docent, en què, a partir de la normativa estatal bàsica i la normativa de la funció pública de les Illes Balears, el professorat docent no universitari al servei de l'Administració seran els funcionaris de carrera; el personal interí, que es regirà per la normativa pròpia dels funcionaris, i el personal laboral, que es regirà pels convenis propis. De manera excepcional i per cobrir places d'especial dificultat o especialització i amb la finalitat de la millora i qualitat del fet docent, la normativa presenta els casos en què diferents professionals amb perfils o requisits específics puguin optar a determinats llocs de feina concrets sense tenir les condicions pròpies de l'etapa o els estudis.

La nova Llei determina l'ingrés a la funció pública docent amb els requisits de la legislació bàsica i els propis d'aquesta normativa. Entre aquests, hi ha el coneixement de la llengua catalana en nivells diferents en funció de si es planteja l'ensenyament en català o del català.

La provisió de feines s'ha de fer de diferents maneres segons els diferents tipus de places: el concurs de trasllat, ordinari o específic per a les places creades vacants; la provisió de llocs de feina per a funcionaris interins, de temps limitat, mitjançant els principis d'igualtat, mèrit, capacitat i publicitat, i les comissions de serveis per a funcionaris de carrera que vulguin optar a determinades places, amb els principis de mèrit, igualtat, capacitat i publicitat i que compleixin els requisits.

Els centres educatius, a proposta del Consell Escolar, podran designar determinats llocs de feina amb perfil específic per dur endavant o continuar projectes singulars i elevar aquesta proposta a la Conselleria perquè els cobreixi en comissions de serveis. Només es podran cobrir aquestes places amb docents funcionaris, no interins.

També es presenten les comissions de serveis per cobrir places amb personal docent d'assessors tècnics docents (ATD), que de manera excepcional poden ser cobertes per personal interí. Aquests ATD tindran el mateix horari, vacances i llicències que el personal d'administració i serveis de la Conselleria.

En el capítol que determina el reconeixement de la funció pública docent es fa una descripció de la jornada laboral, que ve marcada per la normativa vigent (reflectida en el reglament de funcionament i organització dels centres, així com en la Llei de l'Estatut bàsic del professorat).

A més, es presenta la carrera professional docent, que es preveu desenvolupar més posteriorment, però sempre vinculant-la a l'avaluació del professorat, el progrés del seu alumnat, les activitats de formació i les tasques d'innovació i recerca. Es troba a faltar que, a més dels processos d'avaluació de la carrera professional docent, es descriguin quines seran les contrapartides de progressar en aquesta carrera professional, ja siguin econòmiques o d'un altre tipus. Es veu més endavant que la modificació del sistema retributiu del professorat, per aquesta carrera professional o per altres motius, ha de ser desenvolupada per una altra llei en el marc d'una normativa bàsica de l'Estat, de la norma aplicable de la funció pública de l'Administració autonòmica i les disposicions d'aquesta llei. Es troba a faltar un reconeixement a la tasca docent del professorat no universitari a la UIB, que es considera com un element d'innovació i millora de la docència.

Un altre aspecte significatiu és la intenció de la Conselleria d'afavorir l'accés i la permanència del professorat en places de determinada dificultat o pròpies d'un projecte encaminat a la millora del centre, per minvar l'elevat índex de mobilitat, tant en el personal de carrera com en l'interí. Tot i que això és una intenció molt lloable, no es veu reflectida en l'apartat de provisió de places, ni per concurs de trasllats o en comissions de serveis, a les quals, recordem, el personal interí no pot accedir. La provisió de places és un dels punts de la Llei que ha generat certa polèmica, amb veus que trobaven necessari que es poguessin perfilar places docents per garantir que els centres poguessin tenir els professionals més adients per al seu projecte pedagògic (ja siguin interins o funcionaris). La Conselleria d'Educació ha replicat a aquestes crítiques dient que l'exclusió dels interins d'aquest procés no té tant d'impacte, donant per fet que el 2025 hauran aconseguit arribar als indicadors marcats per la Llei per reduir la temporalitat dels treballadors públics, que assenyalava que el percentatge de professors interins ha d'estar per davall del 8 per cent. Educació raona, a més, que ha optat per les comissions de serveis per a les places perfilades, en lloc del concurs, ja que és una fórmula que permet més flexibilitat.

Es determinen també llicències i ajudes i es presenten les mesures de suport i protecció del professorat, que, entre d'altres, es refereixen a la protecció legal del professorat no sols enfront de la responsabilitat civil respecte als fets relacionats amb la seva docència, sinó també respecte de la informació a la Fiscalia de fets que vagin en contra de la integritat i la dignitat del professorat.

Al capítol quart es presenta el registre general del personal docent i les seves competències, que ha de determinar un futur decret.

7. ELS CENTRES EDUCATIUS

El títol cinquè es refereix a la xarxa de centres educatius de les Illes Balears i diferencia entre centres de titularitat pública i privada, així com centres concertats.

Seguint l'objectiu de l'equitat de l'educació, es planteja que, si bé tots els centres han d'estar suficientment dotats, es preveu donar una dotació extra als centres que escolaritzen alumnes amb problemàtica social o necessitats educatives especials. Aquesta dotació addicional ha de servir per dur endavant programes d'innovació pedagògica que promoguin l'equitat de l'educació. Respecte a aquest punt, es troba a faltar una especificació més concreta de quines són les característiques d'aquests centres que poden estar subjectes a aquesta dotació addicional.

Quan es parla de la planificació de les infraestructures públiques, no es fa diferenciació de les places que ofereixen els centres públics i els privats concertats, tot i que sí que s'esmenta la diversificació de l'oferta educativa com un criteri per a la planificació de les noves infraestructures educatives. Aquesta planificació s'ha de fer cada dos anys amb una memòria econòmica i previsió de finançament.

Es presenten les tipologies de centres educatius, en què cal destacar l'aposta d'aquesta llei per donar un impuls als centres que ofereixen l'oferta formativa des d'educació infantil fins a l'ESO (CEIPIESO). A la disposició addicional dissetena l'Administració es dona un any, des de la publicació d'aquesta llei, per a la implantació d'un pla per implantar aquest tipus de centres. Cal recordar que aquest és un camí ja iniciat per l'equip actual de la Conselleria, i el curs 2022-2023 ja hi ha quatre centres públics que fan infantil, primària i secundària.

D'altra banda, referent als centres d'educació infantil, la norma es dona dos anys per elaborar i aprovar un pla per a la creació d'escoles d'educació infantil, amb la finalitat d'atendre progressivament els alumnes de 0 a 3 anys.

El capítol segon d'aquest títol fa referència a una finalitat que es veu transversal en tot el desplegament de la Llei, i és que l'educació sigui equitativa. En aquest cas, es fa referència a l'escolarització equitativa dels alumnes perquè no es donin situacions de discriminació per cap motiu.

Un cas que explicita la norma és que a l'hora d'escolaritzar l'alumnat amb necessitats educatives especials (NEE) s'ha d'assegurar la no-discriminació i la igualtat efectiva d'accés. Tot i que la primera opció d'escolarització ha de ser un centre ordinari suficientment dotat, aquests alumnes també podran ser escolaritzats en centres d'educació especial, aules d'educació especial o en escolarització combinada.

L'escolarització equilibrada dels alumnes amb NESE està explicitada amb diferents mesures, tot i que no sabem si la Llei podrà donar garanties d'evitar la concentració als centres amb importants necessitats socials, ja que la norma de la proximitat a la residència fa que es reproduïxi als centres la realitat social de la zona. Des de la Conselleria d'Educació ja s'han fet intents i normatives per aconseguir aquesta escolarització equilibrada. El Decret 64/2018 ja assenyalava que l'Administració ha de vetllar perquè el nombre d'alumnes NESE no superi el 30

per cent de l'alumnat total del centre i no excedeixi en un 10 per cent la mitjana d'alumnes de NESE de la resta dels centres de la seva zona d'escolarització. Malgrat que ja existeix aquesta normativa, l'escolarització equilibrada no s'està aconseguint en determinades zones de Palma, per exemple. La Conselleria d'Educació ha intentat en diferents ocasions introduir la reserva obligatòria d'un nombre de places per a l'alumnat NESE a tots els centres fins a setembre, però part del sector concertat l'ha impugnada als tribunals i ha aconseguit tombar-la. La nova llei autonòmica no inclou aquesta reserva de places, però la Conselleria la introduirà en un futur decret i confia que ara, amb una llei darrere, la mesura tingui un suport jurídic que en garanteixi la durabilitat.

Mentre esperem aquest futur decret, de moment la llei sí que remarca que els centres públics i privats concertats segueixen els mateixos processos d'escolarització i les mateixes normes de no-discriminació. Aquest fet es palesa quan s'indica que en les condicions de la concertació s'ha d'aplicar el principi de coeducació, la no-discriminació per motius de gènere, d'orientació sexual o de capacitats diverses. A més, la llei també preveu la dotació de recursos suplementaris als centres amb més alumnat NESE. Tal vegada, aquest punt es podria concretar més; se suposa que es farà en la reglamentació derivada de la llei.

S'explicita l'autonomia de centre, impulsada i liderada pel director del centre amb el suport del claustre i del consell escolar, com una de les claus de la millora del centre, donant possibilitats d'establir models organitzatius, pedagògics i de gestió que s'adaptin al PEC. La redacció del PEC la coordina l'equip directiu i hi participa tota la comunitat educativa. El PEC ha de tenir un enfocament competencial i inclusiu. La llei dona una gran importància a la confecció del PEC: les parts que ha de tenir, els elements que ha d'incloure... Es concreta que el PEC, com a eina de programació general del centre, ha d'incloure els seus propis processos d'avaluació i millora. Aquesta norma s'ha de completar amb el reglament d'ordenació i funcionament del centre (ROF), en el cas dels centres públics, i amb el reglament de règim intern, als centres privats concertats, i s'hi han d'incloure els acords i les decisions d'organització i funcionament del centre per aconseguir els objectius plantejats.

És aquesta autonomia la que permet al centre adaptar-se a la comunitat educativa, cosa que esdevé un dels principis fonamentals per a la vertebració del desplegament normatiu en un centre educatiu específic. En aquest marc, es poden desenvolupar els diferents projectes d'innovació i avaluació del centre. L'autonomia de centre justifica el tractament diferenciat dels centres educatius, encara que en cap cas això no pot comportar discriminació. A més, l'autonomia també du lligada la necessitat de retre comptes i l'avaluació de la tasca feta (en aquest sentit se subratlla la feina d'assessorament i avaluació d'Inspecció Educativa com una necessitat per al canvi).

Segons indica la LOMLOE, el desplegament del currículum de l'educació formal depèn de les comunitats autònomes i, per aquest motiu, es concreten les

orientacions que han de regir aquestes concrecions curriculars. Un dels aspectes que cal destacar és el valor que es dona a la llengua catalana com a eina per a la interpretació i la transmissió de la identitat i la cultura de les Illes Balears, en mantenir de manera clara aquest reconeixement, però sense forçar els límits de la regulació estatal, ja aplicada a altres comunitats de parla catalana. Més endavant, tornarem sobre aquesta qüestió. També es presenta el castellà com a eina de comunicació i accés a la cultura expressada en aquesta llengua, com també la competència en llengua estrangera.

En el desenvolupament del currículum, també està reflectida l'avaluació de l'alumnat, que, com ja s'ha dit, té una visió competencial, individualitzada, contínua i formativa, amb la finalitat última d'afavorir el màxim desenvolupament de l'alumnat i garantir-ne la incorporació a la societat, sempre dins els principis d'equitat i atenció a la diversitat.

Per dur endavant l'autonomia de centre, com ja s'ha dit, es potencia la figura del director com a part dels òrgans de govern d'un centre. La seva funció, a més de representar i dirigir el centre, és el lideratge pedagògic, així com l'organització i la gestió del centre, seguint els mateixos àmbits de l'autonomia del centre. El projecte de direcció, d'una durada de quatre anys prorrogables, que ha de preveure el que estipula el PEC del centre, ordena i desplega la seva tasca i preveu l'avaluació dels objectius prevists. Per donar una vessant més tècnica al desenvolupament de la funció directiva es presenta la formació per a la funció directiva i s'hi vol promoure l'accés del professorat que compleixi els requisits. S'especifica l'accés a la funció directiva i l'avaluació de la mateixa funció directiva. Tot i això, queda pendent de desplegament (en el termini de dos anys) quines mesures s'adoptaran per a la millora, el prestigi i el reconeixement professional de l'equip directiu, amb una explicitació a la disposició addicional setzena que s'han de millorar els incentius professionals i els complements retributius al desenvolupament d'aquesta tasca.

Tot i que al ROF es recull aquest punt, també hauria estat pertinent alguna menció més concreta a les funcions de secretari i de cap d'estudis a la Llei, per donar-hi el protagonisme i la projecció que realment tenen.

8. EL MODEL EDUCATIU PROPI

El títol sisè fa referència als elements pedagògics específics del model educatiu propi de les Illes Balears. Són quatre els punts que s'hi inclouen: el model lingüístic, l'educació inclusiva, la formació del professorat i l'educació no formal.

El model lingüístic és només una part d'una llei molt àmplia i de caràcter integral, però no podem obviar que aquesta qüestió genera debat social i polític i, de fet, hi ha partits polítics que al Parlament votaren en contra de tota la norma principalment per aquest punt. I això, en una llei que aspira a perdurar en el

temps malgrat que hi hagi canvis al Consolat de Mar, s'ha de tenir en compte, per això més endavant analitzarem les postures d'uns i altres grups parlamentaris en aquest tema.

I què diu exactament la Llei respecte al model lingüístic? En primer lloc, es deixa clar que l'objectiu final és l'adquisició de la competència comunicativa tant en català com en castellà, tant oralment com per escrit, a més de la competència mitjana en una llengua estrangera.

Estableix el dret de l'alumnat a rebre el seu primer ensenyament en una de les llengües de les Illes Balears. Garanteix la no-discriminació dels alumnes ni la segregació per raons de llengua, així com l'atenció especial a l'acolliment lingüístic en la llengua pròpia de les Illes Balears. Es recull la consideració de la llengua catalana, pròpia de les Illes Balears, com a instrument de cohesió social en les activitats educatives i complementàries i com a vehicle d'expressió normal en les comunicacions i en l'àmbit administratiu. Quant a l'ús de la llengua catalana com a llengua d'ensenyament i aprenentatge en la meitat de l'horari escolar, s'assenyala que aquest percentatge pot ser incrementat si així ho defineix el centre en el seu projecte lingüístic. La llengua castellana també pot ser usada com a llengua d'ensenyament i aprenentatge si així s'aprova en el projecte lingüístic del centre, especialment quan es consideri necessari per garantir la competència comunicativa plena i equivalent en les dues llengües oficials en acabar els ensenyaments obligatoris, com s'indica al text de la Llei.

Aquest projecte lingüístic és el document que recull el tractament de les llengües al centre i ha de recollir els principis que aquesta Llei estableix. Com a document de centre, ha de tenir previst un procés d'avaluació. S'especifica el dret dels centres de disposar de recursos complementaris per dur endavant els programes d'incorporació tardana d'alumnes nouvinguts sense coneixement de les llengües oficials. Inspecció té la responsabilitat d'avaluar els projectes lingüístics dels centres i d'instar-los a modificar-los si veu que no s'estan aconseguint els objectius.

El tema lingüístic és el que ha marcat el seguiment mediàtic d'aquesta Llei i també el que ha condicionat les postures dels partits polítics. En la seva recerca de consens, i per garantir la perdurabilitat de la norma en cas de canvi al Govern, a l'executiu liderat per Francina Armengol li interessava especialment aconseguir el suport del partit majoritari de l'oposició: el Partit Popular. Així, per obtenir-lo, es va negociar i acordar amb el partit liderat per Margalida Prohens la inclusió de més de 70 esmenes. El dia abans de la votació al Parlament, el PSIB va acordar amb Más, un del seus socis de Govern, que canviarien la redacció de la Llei i el castellà ja no hi apareixeria com a llengua vehicular. Aquest canvi, del qual el Partit Popular es va assabentar pels mitjans de comunicació un dia abans de la votació, va fer que el PP finalment votés en contra de tota la Llei, com també varen fer Vox i Ciudadanos.

La Conselleria d'Educació i Formació Professional va demanar disculpes per les formes a l'hora de fer aquest canvi, però ha assenyalat que el reconeixement del castellà i del català com a llengües vehiculars és doctrina del Tribunal Constitucional, encara que la Llei autonòmica d'educació no ho expliciti. De fet, quant al tema lingüístic, la Llei no introdueix cap canvi rellevant i manté la situació actual, marcada pel Decret de mínims i la Llei de normalització lingüística.

Després del model lingüístic, l'altre principi bàsic que es regula al títol VI és l'educació inclusiva com a eix transversal que garanteix la igualtat d'oportunitats d'una manera justa i equitativa, en què s'entén la diversitat del nostre sistema educatiu com una riquesa. Es parla de la necessitat d'adaptar en la mesura del que sigui possible el sistema educatiu en general i el del centre a les necessitats dels alumnes dins un model de DUA, tot i que sense oblidar les necessitats específiques de l'alumnat amb NEE. El text especifica que els alumnes que en acabar els estudis obligatoris no tenen el títol d'ESO han de tenir una correcta orientació individualitzada, i presenta una orientació adequada als alumnes en relació amb els ensenyaments postobligatoris i la transició a la vida adulta.

Per dur endavant aquesta educació inclusiva es poden crear, a més dels recursos propis del centre, equips específics o especialitzats per donar suport als alumnes amb NEE que ho requereixin, i la llei proposa la progressiva incorporació d'especialistes en intervenció socioeducativa per atendre les necessitats socials del centre. La idea és que els centres d'educació especial esdevinguin "centres de recursos" que donin suport als centres ordinaris que tinguin alumnes amb necessitats escolaritzats. El curs passat ja es va provar aquesta manera de funcionar amb alumnes i professionals del Centre d'Educació Especial Joan Mesquida amb els centres educatius ordinaris de Manacor i l'Institut de Porreres, i la Conselleria d'Educació conclou que l'experiència ha funcionat "raonablement bé".

L'alumnat amb necessitats educatives més rellevants podrà ser escolaritzat en centres d'educació especial.

Després del model lingüístic i de l'educació inclusiva, el tercer punt que defineix el model educatiu de les Illes Balears i que figura en aquest títol VI és la formació del professorat, com a part fonamental del procés continu de millora i innovació.

En aquest capítol es determinen quines són les característiques de la formació inicial del professorat, en què s'especifica que, a més d'una formació científica, psicopedagògica i lingüística, el futur docent ha de tenir domini de les TIC, el treball en equip i les habilitats socials. La Conselleria pot subscriure convenis amb les universitats per garantir aquestes competències en la formació inicial del professorat. Tot i això, no es veu com aquesta formació inicial quedarà reflectida en els processos selectius del professorat.

La formació permanent del professorat constitueix un dret i un deure del docent i s'hauria de donar preferentment dins el seu horari laboral.

Si bé els centres de professors segueixen tenint una tasca bàsica d'organitzar la formació del professorat a partir de les línies estratègiques de plans plurianuals, per tal d'impartir formacions més properes a les necessitats del professorat d'un centre, aquesta formació també pot ser organitzada pels mateixos centres. A més de la formació del professorat, pren molta importància la transferibilitat dels coneixements obtinguts a l'aula.

Una vegada reconeguda la necessitat de la formació permanent del professorat, s'hauria de lligar més a la carrera professional per superar el voluntarisme o la tasca de l'equip directiu d'engrescar en formacions al centre, sobretot en clautres grans i variats. També es dona peu a la possibilitat que altres institucions sindicals, empresarials o socials proposin formació per al professorat que pot ser reconeguda per l'Administració com a formació permanent del professorat.

El quart punt que la Llei considera definitòria del model educatiu de les Illes Balears la formació no formal, que té com a finalitat promoure la complementarietat entre la formació formal i la no formal, i reconeix el caràcter educatiu de les activitats educatives no formals amb la idea que els aprenentatges adquirits en l'educació no formal i en relació amb el currículum puguin formar part de l'avaluació competencial de l'alumne.

Per això, en el marc de la cooperació entre administracions es poden promoure activitats que complementin els continguts curriculars, sobretot com a resposta a les necessitats sociocomunitàries marcades pels Objectius de desenvolupament sostenible com a projectes comunitaris que han de formar part de l'avaluació educativa. Queda per desenvolupar com es farà aquesta transferència entre els entorns d'educació no formals i sociocomunitaris i els entorns educatius formals. Aquesta mesura pot possibilitar l'augment de la participació, sobretot dels joves, en programes sociocomunitaris.

9. L'AVALUACIÓ

El títol setè es refereix al seguiment i l'avaluació del sistema educatiu, i la diferència en dos punts. D'una banda, la inspecció, organitzada a través del Departament d'Inspecció Educativa, que està compost pels funcionaris del cos d'Inspecció. Aquest cos està sota la dependència jeràrquica i funcional del conseller competent en educació.

Sobre les funcions de la Inspecció, hi ha les de supervisió, control i avaluació del funcionament dels centres, vetllant pel compliment de les normes, així com l'assessorament i l'orientació del professorat. La Llei vol reforçar la funció d'assessorament del cos d'Inspecció i, de manera coherent, el curs passat ja va començar la tramitació d'un decret amb aquest objectiu.

En uns moments de canvis tan importants com el desplegament del nou currículum, la figura de l'inspector esdevé cabdal en el desenvolupament del currículum als centres.

L'organització de la inspecció educativa es fa a partir de criteris jeràrquics, amb una estructura interna del Departament d'Inspecció organitzada en un cap del Departament d'Inspecció amb funcions de direcció i coordinació, amb criteris territorials, articulats per illes i demarcacions, i criteris funcionals, amb l'establiment de plans i programes específics de la inspecció. L'accés al cos d'Inspecció es fa a través de concurs oposició o en comissió de serveis mitjançant un concurs propi.

D'altra banda, es presenta l'avaluació del sistema educatiu com un procés intern amb la finalitat de recollir informació de les polítiques educatives i els seus resultats per poder modificar-les i millorar-les. Es determina que quasi tots els àmbits del sistema educatiu són susceptibles de ser avaluats. Tot i això, sols es defineix com serà l'avaluació dels centres educatius, que s'assenyala que ha de ser integral i orientada cap a la millora contínua per prendre decisions de canvi. Aquesta avaluació podrà ser interna, avaluació compartida, autoavaluació o també avaluació externa. La norma preveu que els processos d'avaluació interna poden servir per implementar canvis positius al centre. Es deixa clar que en qualsevol cas l'avaluació de centres mai no servirà per fer rànquings de centres.

L'Institut d'Avaluació i Qualitat del Sistema Educatiu de les Illes Balears (IAQSE) i el Departament d'Inspecció seran els responsables de l'avaluació.

Tot i que en l'exposició de motius de la Llei s'esmenta l'avaluació de tots els àmbits del sistema, després sols s'explicita l'avaluació dels centres i queda totalment a l'aire l'avaluació de la participació efectiva de la comunitat educativa i la col·laboració amb l'entorn socioeducatiu. Aquests aspectes, cabdals en els resultats educatius dels alumnes, haurien de quedar més definits.

L'avaluació de la pràctica docent tampoc no queda gaire explicada, tot i que pareix que seria pertinent en la promoció dins la carrera docent.

10. FINANÇAMENT

El novè títol i darrer es refereix al finançament del sistema educatiu, un tema cabdal, i ho fa en uns termes molt esperançadors, ja que concreta un referent de recursos. Estableix que l'Administració pública educativa autonòmica, juntament amb altres administracions segons les edats i els nivells, ha de finançar una quantitat de places suficient per donar resposta a la demanda social de cada un dels estudis, d'acord amb els objectius d'aquesta llei i les possibilitats pressupostàries.

També indica que el finançament ha de contribuir a l'assoliment de l'equitat i la qualitat del sistema escolar, amb ajudes al menjador escolar, llibres de text,

material tecnològic... a famílies amb necessitat de suport socioeconòmic. A més, s'han d'establir ajudes a activitats complementàries i extraescolars i finançament addicional per dur programes d'innovació educativa als centres escolars.

Respecte al finançament dels centres públics, s'estableix que ha de ser suficient i que poden rebre transferències addicionals per al desenvolupament de determinats programes, ja sigui de les administracions locals, insulars, autonòmica o estatal.

Respecte al finançament de l'escola concertada, determina, com ja s'ha comentat, diferents condicions perquè l'Administració li doni el concert (no haver-hi menys alumnes per aula que la mitjana de la zona i la coeducació i la no-discriminació dels alumnes). En tot cas, els centres concertats hauran d'escolaritzar alumnes NESE equitativament amb la resta dels centres i, per això, rebran els recursos de suport educatiu pertinents, indica la Llei. Aquest punt (l'escolarització d'alumnat NESE a l'ensenyament concertat i els recursos que reben aquests centres per aquest concepte) de vegades genera polèmica i retrets entre l'Administració i algunes patronals del sector.

Com explica la disposició addicional cinquena, en el termini de sis mesos a partir de l'entrada en vigor d'aquesta llei s'ha de constituir una comissió tècnica en la Mesa de l'Ensenyament Privat Concertat per estudiar la quantia dels mòduls d'altres despeses del concert per assegurar la gratuïtat total d'aquests centres, així com establir un calendari perquè aquesta gratuïtat es faci efectiva.

La disposició addicional catorzena estableix —i aquest és un dels aspectes més destacats de la Llei, ja que vol garantir l'augment de la despesa en educació passi el que passi i governi qui governi— que gradualment s'ha d'augmentar la partida en educació perquè en vuit anys arribi a un 5 per cent del producte interior brut.

Les disposicions addicionals presenten aspectes rellevants que cal explicar. Es fa una aposta clara per la convivència als centres educatius, des d'una visió preventiva, posant a disposició dels centres els mitjans necessaris per lluitar contra l'assetjament escolar.

Un altre punt d'aquestes disposicions addicionals que pot marcar una diferència real a l'hora d'afavorir les condicions de docència i aprenentatge és que la norma dona dos anys per elaborar un pla perquè gradualment es pugui reduir les ràtios fins a un 10 per cent. L'objectiu hi és, però els resultats no arribaran en el curt termini: els dos anys no són per a la reducció efectiva de la ràtio sinó per a la confecció del pla. Òbviament aquesta reducció hauria d'anar lligada a l'augment de la despesa en educació.

La norma també recull una reivindicació històrica del personal docent del sector concertat, en assumir l'objectiu de l'equiparació gradual del salari dels professors de l'escola concertada amb les retribucions del professorat de l'escola pública, en

les condicions que s'estableixin i en funció dels acords que es puguin assolir a la Mesa de l'Ensenyament Privat Concertat.

Respecte als serveis complementaris, a més del menjador escolar i l'escola matinerana a educació infantil i primària, s'estableix un sistema d'ajuts que garanteixi el servei de menjador a persones amb necessitats socioeconòmiques. La norma indica que a l'educació secundària, en els casos que es determini, també es pot rebre el servei de menjador, però es creu que s'hauria d'haver ampliat aquest servei a tota l'educació obligatòria.

Respecte al transport escolar, s'assegura a tot l'alumnat d'ensenyament bàsic que visqui a una certa distància del centre, i es determinaran unes condicions per estendre el servei gratuït progressivament a l'alumnat del segon cicle d'educació infantil i al d'educació especial (tradicionalment només era gratuït per als alumnes de primària i secundària, les etapes obligatòries). No figura l'extensió d'aquest servei de manera gratuïta als estudis de batxillerat ni FP, quan aquesta és una demanda històrica de famílies i alumnes, encara que es parla de promoure mesures juntament amb altres administracions públiques. Així, la intenció d'Educació es fer convenis amb les associacions de famílies d'alumnes per garantir les places als alumnes de batxillerat (encara que no seria gratuït) i que també se'n poguessin beneficiar els alumnes d'FP del mateix centre. També es volen signar convenis amb l'Empresa Municipal de Transports de Palma (EMT) i amb el Transport de les Illes Balears (TIB) perquè aquests alumnes puguin viatjar gratis.

En aquestes disposicions addicionals, la Llei preveu ajudes per doble i triple insularitat i també esmenta els materials didàctics, sobre els quals assenyala que s'han d'adaptar a les capacitats de l'alumnat seguint el format del DUA o amb mitjans alternatius perquè siguin accessibles. També indica que s'ha de garantir, dins les ajudes de la Conselleria, l'accés gratuït al material escolar a les famílies de rendes més baixes.

Es fa esment de la digitalització educativa com un pas necessari per assolir la competència digital, sense oblidar les famílies amb pocs recursos econòmics que hauran de menester una ajuda de l'Administració. Es parla també d'un banc de recursos digitals, que es considera important, i s'entén que podria millorar amb la col·laboració de tot el personal docent que elabora produccions digitals, i es fa un reconeixement de les seves produccions digitals compartides com a eina d'innovació i millora.

En definitiva, aquesta és una llei de caire educatiu, que es presenta centrada en els alumnes, les seves característiques i necessitats, i amb una intencionalitat integradora, i equitativa. Els docents i l'autonomia de centre com a eina d'innovació, avaluació i millora hi figuren com a part molt important i els temes educatius hi tenen el pes fonamental. És una llei que dissenya un marc general i blindada determinades qüestions, encara que queden pendents de desenvolupar

molts de decrets (feina que no s'acabarà aquesta legislatura). A més, es fixen una sèrie d'objectius amb uns terminis concrets (un any, dos anys...) per assolir-los, terminis dels quals la comunitat educativa haurà d'estar pendent i preparada per exigir-ne el compliment.

Sense ometre els temes més conflictius de la realitat socioeducativa de les Illes Balears, tant el fet que el seu origen sigui la mateixa comunitat educativa com els anys de negociació que du darrere fan pensar que aquesta llei té possibilitats de perdurar en el temps, si no de manera íntegra (la qüestió lingüística és, per ara, la principal font d'inestabilitat) sí de manera generalitzada. A més, el conflicte viscut al sector educatiu i la resposta social que va generar durant la legislatura 2011-2015 encara són a la memòria col·lectiva i són un recordatori important de la necessitat d'aplicar un model educatiu al més consensuat possible.

REFERÈNCIES BIBLIOGRÀFIQUES

Llei 1/2022, de 8 de març, d'educació de les Illes Balears. BOIB núm. 38, de 17 de març. Vigència des del 18 de març de 2022. Revisió vigent des del 31 de març de 2022

Ley 1/2022, de 8 de marzo, de educación de las Illes Balears. *Boletín Oficial del Estado* núm. 136, de 8 de junio de 2022. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2000/12/29/3484/con>

